

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.3.3>

CECHY SYSTEMU SĄDOWNICTWA ZIEM ZACHODNIUKRAIŃSKICH W LATACH MIĘDZYWOJENNYCH (1918-1939)

Oleksandr Byrkovych

kandydat nauk prawnych,

docent Katedry Teorii i Historii Państwa i Prawa

Użhorodzkiego Uniwersytetu Narodowego (Użhorod, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-3880-359X

e-mail: OleksByrkovych@ukr.net

Adnotacja. Artykuł ujawnia cechy systemu sądownictwa, który został wdrożony w Galicji, Bukowinie i Zakarpaciu po ich włączeniu odpowiednio do Polski, Rumunii i Czechosłowacji. Dokonano porównawczej charakterystyki konstytucyjnych i innych aktów normatywnych regulujących kształtowanie się systemu sądownictwa Polski, Rumunii i Czechosłowacji oraz specyfiki ich realizacji na ziemiach ukraińskich. Oddzielny nacisk kładziono na naruszenie zobowiązań prawnych podjętych przez państwa-inkorporanci dotyczących zagwarantowania Ukraińcom szerokiej autonomii w ich składzie, w szczególności prawa do sprawiedliwego procesu. Stwierdzono, że na ziemiach zachodnioukraińskich w latach 1918-1939 zatwierdzono sądownictwo państw, w skład których włączono Bukowinę, Galicję i Zakarpacie. Charakter sądownictwa był określony przez ogólną treść systemu prawnego wspomnianych państw, a dla każdego z nich przeszedł on nieco stopniową ewolucję, która w dużej mierze naznaczona była ograniczeniem demokratycznych zasad sądownictwa. Autorytarna władza monarchiczna w Rumunii wykorzystywała sądy jako narzędzie wpływu na ludność, w każdy możliwy sposób ograniczając prawa narodowe Ukraińców. Nie tylko ci ostatni nie mogli być powoływani na sędziów, ale samo postępowanie odbywało się wyłącznie w języku rumuńskim.

Słowa kluczowe: postępowanie sądowe, sądownictwo, ziemie zachodnioukraińskie, Bukowina, Galicja, Zakarpacie.

PECULIARITIES OF THE JUDICIAL SYSTEM OF THE WESTERN UKRAINIAN LANDS OF THE INTERWAR DECADES (1918–1939)

Oleksandr Byrkovych

Candidate of Law Science,

Associate Professor at the Department of Theory and History of State and Law

Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-3880-359X

e-mail: OleksByrkovych@ukr.net

Abstract. The article reveals the features of the judicial system, which was implemented in Galicia, Bukovina and Transcarpathia after their incorporation into Poland, Romania and Czechoslovakia, respectively. A comparative description of the constitutional and other regulations governing the formation of the judicial system of Poland, Romania and Czechoslovakia, as well as the specifics of their implementation in the Ukrainian lands. Particular emphasis is placed on violating the legal obligations of the incorporating states to guarantee Ukrainians broad autonomy within them, including the right to a fair trial. It is concluded that in the western Ukrainian lands during 1918–1939 a judicial system of states was established, which included Bukovyna, Galicia and Transcarpathia. The nature of the judiciary was determined by the general content of the legal system of these states, and for each of them has undergone a multi-stage evolution, which in most cases was marked by the restriction of democratic principles of justice. The authoritarian monarchical government in Romania used the courts as a tool to influence the population, restricting the national rights of Ukrainians in every possible way. The latter not only could not be elected judges, but the proceedings themselves were conducted exclusively in Romanian.

Key words: judicial proceedings, judicial system, western Ukrainian lands, Bukovyna, Galicia, Transcarpathia.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ СУДОЧИНСТВА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ МІЖВОЄННИХ ДЕСЯТИЛІТЬ (1918–1939 РР.)

Олександр Биркович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3880-359X

e-mail: OleksByrkovych@ukr.net

Анотація. У статті розкриваються особливості системи судочинства, що реалізовувалася в Галичині, Буковині та Закарпатті після їх включення до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини відповідно. Здійснюється порівняльна характеристика конституційних та інших нормативних актів, що регулювали становлення системи судоустрою Польщі, Румунії та Чехословаччини, а також специфіка їх реалізації на українських землях. Особливий акцент робиться на порушенні взятих на себе державами-інкорпорантами правових зобов'язань стосовно гарантування українцям широкої автономії у їх складі, зокрема в праві на справедливий суд. Зроблено висновок, що на західноукраїнських землях впродовж 1918–1939 рр. була утверджена судова система держав, до складу яких були включені Буковина, Галичина та Закарпаття. Характер судової влади визначався загальним змістом правової системи згаданих держав, і для кожної з них він пройшов кількоступеневу еволюцію, що здебільшого ознаменувалась обмеженням демократичних принципів судочинства. Авторитарна монархічна влада в Румунії використовувала суди як інструмент впливу на населення, всіляко обмежуючи національні права українців. Не тільки останні не могли бути вибрані суддями, але й саме судочинство здійснювалося винятково румунською.

Ключові слова: судочинство, судоустрій, західноукраїнські землі, Буковина, Галичина, Закарпаття.

Вступ. Міжвоєнні роки стали часом глибокої трансформації правових систем і суспільних відносин на західноукраїнських землях, які внаслідок низки міжнародних договорів були включені до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини. У кожній зі згаданих держав статус українського регіону був різним. Так, Галичина, відповідно до рішення ради Антанти 1923 р., мала отримати статус широкої автономії, що на практиці так і не було реалізовано поляками. Автономними правами користувалися жителі Закарпаття, натомість у Буковині автономний статус було офіційно ліквідовано у 1920 р. Закономірно, що різний правовий статус західноукраїнських регіонів визначав також характер системи судоустрою та судочинства, яка традиційно розвивалась у площині правової традиції держав-окупантів.

Наукова актуальність нашого дослідження обумовлюється потребою комплексного підходу до порівняння системи судочинства Галичини, Буковини та Закарпаття міжвоєнних десятиліть, визначення рівня відповідності законодавства Польщі, Румунії та Чехословаччини національним потребам українців. Порушення права на справедливий суд було звичним в умовах окупації та обмеження політичних і національних прав українців Буковини, натомість у Закарпатті та Галичині спостерігалася задовільна тенденція у системі судочинства й права українців на справедливий суд.

Основна частина. Метою дослідження є виявлення спільних і відмінних рис у процесі організації системи судочинства у західноукраїнських землях міжвоєнних десятиліть, які були включені до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини.

Серед українських дослідників питання системи судочинства західноукраїнських земель, не є популярним. Якщо наявні окремі дослідження, що визначають специфіку і характер польської, румунської чи чехословацької системи права, яка реалізовувалася у Галичині, Буковині та Закарпатті відповідно, то комплексне дослідження, у якому здійснюється компаративістський аналіз цих систем, вивчаються процедури дотримання прав місцевих українців на рівний суд, відсутнє.

Методологічною основою нашого дослідження стали праці В. Кульчицького, О. Липитчук, І. Лучаківської, І. Мацелюха, І. Торончука, О. Урсуляка. Характерною рисою праць згаданих дослідників є виразний регіоналізм.

Вважаємо, що порівняльне дослідження розвитку системи судочинства на західноукраїнських землях міжвоєнних десятиліть є перспективним, оскільки дасть змогу не тільки визначити особливості правового становища українців, але й установити характер державницьких устремлінь українців.

Тенденційною у процесі становлення системи судочинства західноукраїнських земель міжвоєнних десятиліть була ліквідація наявної австро-угорської та української (утвердженої в умовах національно-демократичної революції 1917–1921 рр.) систем судочинства. Польща, Румунія та Чехословаччина проходили шлях становлення судової системи по-різному. Наприклад, у Польщі ці процеси, згідно з дослідженням О. Липитчук, відбувались у такі три етапи: 1918–1921 рр.; 1922–1928 рр.; 1928–1939 рр. (Липитчук, 2004: 9).

Першим кроком новоствореної Польщі в системі організації судової влади став указ глави держави від 8 лютого 1919 р. про створення Верховного суду, який копіював структуру й повноваження Верховного суду Австро-Угорської імперії та складався з касаційного та адміністративного трибуналів. Однак на практиці до 1922 р. система загального судочинства була відсутньою та спиралась на систему, що існувала до 1918 р. Власне, впродовж цього часу польська влада приділяла увагу захисту національних кордонів, а не розвитку судових інституцій.

Основною ланкою судочинства на місцях були апеляційні суди. Так, у Львові 14 травня 1919 р. було створено Львівський апеляційний суд, попередником якого був Львівський вищий крайовий суд (Олійник, 2019: 20). Компетенція «Апеляційного суду у Львові в адміністративному відношенні поширювалась на три воєводства Східної Галичини, а саме Львівське, Тернопільське і Станіславівське, роблячи цей апеляційний круг одним із найбільших у тогочасній Польській державі» (Олійник, 2019: 20).

Суто польським нововведенням було встановлення освітнього, професійного та освітнього цензу до суддів, які обиралися до Львівського апеляційного суду, а саме шість років роботи в прокуратурі або дев'ять років адвокатського стажу (Czerwiński, 1928: 28). Певним позитивом можна вважати факт урахування професійного стажу, отриманого в системі судочинства Австро-Угорщини.

Львівський апеляційний суд, окрім вищої апеляційної установи, здійснював загальний нагляд за системою судочинства у провінції і за роботою усіх суддів. У його складі, зокрема, функціонувала окрема «дисциплінарна комісія», яка розслідувала законність діяльності суддів, нотаріусів та інших службовців системи юстиції, факти зловживання службовим становищем, хабарництво тощо (Czasopismo sędziowskie, 1931: 111).

Початком до становлення традиційно-польської системи судочинства стала Березнева конституція 1921 р., на підставі якої у 1923 р. була сформована чітка суддівська вертикаль у вигляді Найвищого суду у Варшаві, апеляційних, окружних, повітових та мирових судів (Липитчук, 2004: 9). Загалом можна говорити про початок формування відносно незалежної судової гілки влади, яка досить толерантно ставилася і до українців, адже багато суддів були українцями. Початок встановлення у Польщі авторитарного режиму 1928 р. мав наслідком перегляд принципів організації системи судочинства, а виданий у 1929 р. спеціальний закон нівелював самостійність суддів і передбачав можливість відправляти суддів на пенсію чи звільняти без їх попереднього повідомлення (Луцаківська, 2008: 297). Наслідком реалізації норм цього закону стало те, що у східногалицьких судових округах у 1932 р. було відправлено на пенсію 53 судді-українці і тільки 24 поляки. У багатьох гродських судах Східної Галичини, тобто на етнічних українських землях, не було жодного українського судді (Луцаківська, 2008: 298). Остаточне обмеження судової влади відбулось на підставі норм Квітневої конституції 1935 р., яка відновила президентську республіку. У IX Розділі Конституції зазначалося, що суди є «органами державної влади, що безпосередньо підпорядковуються президенту» (Кульчицький, 1999: 53). Таке формулювання було однозначно кроком назад, адже у Конституції 1921 р. зазначалося, що суди є «органами народовладдя» (Луцаківська, 2008: 298).

Отже, впродовж кількох років система судочинства Другої Речі Посполитої пройшла еволюцію від демократичної до авторитарної, що загалом було закономірним і традиційним для політичних систем країн Центрально-Східної Європи. Поширення авторитарних режимів вело до нівелювання гуманності загальності системи судочинства. Ще активніше ці процеси відбувалися в Румунії, яка окупувала українські землі Буковини.

Найбільш активно процеси ліквідації самостійного статусу суду та нівелювання його як демократичного інституту влади відбувались у Румунії, до складу якої входили етнічні українські землі Північної Буковини. З огляду на те, що приєднання Північної Буковини відбувалося в рамках реалізації плану створення «Великої Румунії», для українських територій не передбачалося жодних автономних прав. Більш того, у січні 1919 р. у краї був запроваджений воєнний стан, що існував до 1928 р., а в кінці 1930-х рр. знову відновлений.

Одразу ж після окупації королівським декретом від 19 грудня 1918 р. в Буковині поширено систему румунського судоустрою (Торончук, 2013: 42). Ця норма безпосередньо суперечила умовам Сен-Жерменського договору 1919 р., на підставі якого український регіон був включений до складу Румунії. Договір передбачав, що окупаційна влада мала створити умови «для використання іншомовними громадянами права вільно користуватися рідною мовою усно, письмово і перед судом» (Організація управління в українських землях королівської Румунії (1918–1940 рр.): 295). Отже, у системі судочинства українська мова мала використовуватися на рівні з румунською. Показово, що саме мова судочинства стала єдиною зміною в системі організації судової влади в Румунії, адже незмінними залишилися Чернівецький та Сучавський окружні трибунали, створені в часи Австро-Угорщини. Вони, зокрема, продовжували працювати до 1926 р. (Торончук, 2013: 42). Натомість усі судді були зобов'язані до 1922 р. вивчити румунську мову (частина з них послугоувалась у судочинстві німецькою, україномовних суддів практично не було – О. Б.). У червні 1924 р. монарх затвердив новий Закон «Про судоустрій», яким передбачалося створення п'ятирівневої системи судочинства: місцеві, повітові (трибунали), палати присяжних, апеляційні палати, Верховна касаційна палата (Урсуляк, 2014: 31). Характерно, що ця система також повторювала усталену в Австро-Угорщині систему судочинства з властивими їй застосуванням суду присяжних під час розгляду кримінальних справ. Останні, як і в Другій Речі Посполитій, функціонували при повітових трибуналах, другій ланці судочинства, при цьому самі трибунали були одно- і двосекційними, що обумовлювалося кількісним складом суду, а також функціями апеляційної інстанції, якою вони володіли, зокрема, в Буковині (Урсуляк, 2014: 31).

Дублювання австрійської системи судочинства прослідковувалося в тому, що замість Львівського апеляційного суду, юрисдикція якого до 1918 р. поширювалась на Буковину, у Чернівцях, за наказом короля, з 1919 р. почала діяти Чернівецька судова апеляційна палата (Прокопович, 2003: 25). У 1926 р. під юрисдикцію Чернівецької судової палати потрапили 7 трибуналів і 34 загальні суди (Торончук, 2013: 44).

Про недосконалість судової системи Румунії, яка реалізовувалася, зокрема, на Буковині, свідчить відсутність єдиного законодавства, адже до 1938 р. одночасно використовувалось австрійське (в Буковині), російське (у Бессарабії) та середньовічне законодавство Румунського князівства в етнічних регіонах країни. З огляду на те, що апеляційні суди могли розглядати будь-які справи, в тому числі апеляційні, наявність

кількох нормативних джерел унеможливила ефективність роботи, а в окремих випадках приймалися навіть протилежні рішення.

Найбільш неоднозначною ланкою системи судочинства Румунії, яка була запозичена з австрійського права та реалізувалася в Буковині, був суд присяжних. При цьому серед сучасних дослідників точаться дискусії стосовно суду присяжних. Одні вважають його складовою частиною трибуналів (Урсуляк, 2014: 32), а інші розглядають як окрему ланку судочинства (Торончук, 2013: 46). На нашу думку, якщо за основу бралось австрійське законодавство, суд присяжних був складовою частиною трибуналів, які вирішували в першій інстанції більшість кримінальних справ. Про «окремність» суду присяжних дає змогу говорити їх широка юрисдикція, а також постійний статус (суд засідав впродовж судового дня, а не формувався для конкретної справи), а керівник суду присяжних звітував про роботу присяжних.

Загальна юрисдикція й повноваження суду присяжних регламентувались австрійським Кримінально-процесуальним кодексом 1873 р., який у 1921, 1925 та 1936 рр. підтверджувався окремими розпорядженнями (Кулиницький, Тищик, 2008: 203). Відмінність полягала тільки у формальному визнанні самостійності суду присяжних, який на практиці підпорядковувався повітовому трибуналу. При цьому слід зауважити, що, за румунським законодавством, суди присяжних, окрім кримінальних, розглядали також політичні справи, що можна вважати певним позитивом з аналогічним статусом і повноваженнями суду присяжних у Польщі.

З огляду на високі професійні, майнові та освітні вимоги до особи присяжного в Буковині виявилось дуже мало осіб, що могли бути обраними до списку присяжних, який формувався у кожному повіті за участю місцевих нотаріусів. Недосконалістю законодавства можна вважати той факт, що підсудний мав можливість ознайомитися зі списком присяжних, а також не було врегульовано норму про конфлікт інтересів (до складу присяжних включалися родичі або обвинуваченого або потерпілого) (Торончук, 2012: 75).

Найбільш неоднозначним був правовий статус Закарпаття у складі Чехословаччини. Проголошена у краї автономія, хоча з часом обмежувалася (Абдулін, 2015: 55), мала виключно демократичний характер, а вина у її обмеженні лежала не на центральній владі, а на місцевих українцях, які не проявляли жодних політичних устремлінь, а, навпаки, швидко асимілювалися. Демократичний характер чехословацької системи права визначався рецепцією права Австро-Угорщини з чітким розмежуванням, що у Закарпатті чинними залишалися угорські закони кінця XIX ст. З огляду на це основним судовим органом був суд присяжних, який організовувався на австрійський зразок і складався з лави й трибуналу (Урсуляк, 2014: 51). До лави входило 12 осіб, до трибуналу – троє. Щодо організації суду присяжних, то чехословацьке законодавство відзначається демократизмом, адже частими були випадки, коли окремі громади на посади присяжних делегували виключно українців (Урсуляк, 2014: 52). Це була позитивна практика, адже українці ні Галичини, ні Буковини не мали такої можливості.

Демократичні засади організації судової влади Чехословаччини визначалися ліберальним характером прийнятої у 1920 р. Конституції. Проголошений нею принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову привів до створення загальних і спеціальних судів. Вищою судовою інстанцією був Верховний суд, а найвищим органом конституційної юрисдикції був Конституційний суд (Мацелюх, 2014: 7).

Загалом Конституція 1920 р. встановлювала трьохступеневу систему судустрою (Верховний суд, Вищий апеляційний суд, крайові суди). Окрім цього, був чіткий поділ судів на загальні та спеціальні. Систему спеціальних судів склали торгові, ексекційні, біржові, гірничі тощо (Урсуляк, 2015: 50). Окремим різновидом спеціальних судів був створений 1923 р. Державний суд, що займався виключно політичними справами. У 1935 р. Державні суди були утворені при всіх вищих судах Чехословаччини (Ванечек, 1981: 440–442). З огляду на те, що в Закарпатті був один із найнижчих рівнів політичної активності населення, діяльність державних судів у регіоні була мінімальною.

Суди присяжних функціонували при судах першої інстанції – крайових судах. Статус суду присяжних затверджувався Конституцією, ст. 95 якої передбачала існування окремого нормативно-правового акта, що регулює статус і процедуру діяльності цього суду. Згодом, 23 травня 1919 р., був прийнятий Закон «Про складання списків присяжних». Законом визначалася юрисдикція лави й трибуналу суду присяжних. Перші визначали ступінь провини підсудного, а трибунал призначав покарання. Законодавство передбачало випадки, коли крайові суди могли розглядати кримінальні справи без участі суду присяжних, наприклад, коли термін покарання за вчинений злочин був менший 5 років (Урсуляк, 2015: 52).

Цікавим є той факт, що ценз, що висувався до присяжних у Чехословаччині, був одним із найдемократичніших, адже присяжними могли бути незалежно від гендерної приналежності особи старше 35 років, які вміли читати й писати, володіли майном і проживали на території Чехословаччини не менше одного року (Rusnok, 2006: 37–38). Фактично Чехословаччина стала третьою країною після США та Великої Британії, яка дозволяла жінкам брати участь у роботі суду присяжних (Аля, 1938: 42). Також вимоги до присяжних були найменш дискримінаційними у національному аспекті, і, як зазначалося вище, українські громади Закарпаття делегували на посади присяжних виключно українців. Усі списки присяжних суддів, які склалися спеціальною муніципальною службою, були публічними й представлялися для ознайомлення усім громадянам. Остаточні списки затверджував окружний суд. Норма про публічність осіб присяжних, на нашу думку, була суперечливою, адже могла спровокувати низку корупційних зловживань чи психологічний тиск на присяжного.

Висновки. Таким чином, на західноукраїнських землях впродовж 1918–1939 рр. була утворена судова система держав, до складу яких були включені Буковина, Галичина та Закарпаття. Характер судової влади визначався загальним змістом правової системи згаданих держав, і для кожної з них він пройшов

кількаступеневу еволюцію, що здебільшого ознаменувалась обмеженням демократичних принципів судочинства. Авторитарна монархічна влада в Румунії використовувала суди як інструмент впливу на населення, всіляко обмежуючи національні права українців. Не тільки останні не могли бути обрані судьями, але й саме судочинство здійснювалося винятково румунською.

Дещо ліберальнішою була судова система Польщі, де, попри декларування принципів гуманізму та рівності населення перед судом, були шовіністичні заходи з організації судової влади. Найбільш демократичною можна вважати судову систему Чехословаччини, яка з моменту створення держави та її окупації Німеччиною у 1938 р. була незалежною.

Спільним для всіх українських регіонів було функціонування судів присяжних, принцип організації яких запозичувався з Австро-Угорщини. Вони були єдиним засобом забезпечення ліберального й гуманного характеру судової влади. При цьому влада Чехословаччини, на відміну від Польщі та Румунії, не обмежувала право українців бути присяжними.

Список використаних джерел:

1. Абдулін Р. Особливості судового управління в умовах Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. *Genesis: історичні дослідження*. 2015. № 3. С. 637–650. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=15220.
2. Аля. Жінки й суди присяглих. *Життя і право*. 1938. Ч. 1. С. 42–44.
3. Ванечек В. История государства и права Чехословакии. Москва : Юридическая литература, 1981. С. 440–442.
4. Кулиницький В., Тищик Б. Історія держави і права України. Київ : Ін Юре, 2008. 624 с.
5. Кульчицький В. Центральні органи державної влади і управління за Конституцією Польщі 1935 р. *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична*. 1999. № 34. С. 52–55.
6. Липитчук О. Система судових органів та судочинство Республіки Польща (1918–1939 рр.) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 ; Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2004. 18 с.
7. Лучаківська І. Розвиток судової системи у Польщі 1929–1939 рр. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2008. Вип. 17. С. 297–305. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2008_17_38.
8. Мацелюх І. Правовий статус українського Закарпаття за Конституційною хартією Чехословацької Республіки 29 лютого 1920 року. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 5–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_5_3.
9. Олійник Ю. Правовий статус суддів Львівського апеляційного суду (1919–1939 рр.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія: Право*. 2019. Вип. 56. Т. 1. С. 19–23.
10. Організація управління в українських землях королівської Румунії (1918–1940 рр.). URL: <http://history.org.ua/LiberUA/Book/narusu/52.pdf>.
11. Прокопович Е. Кінець австрійського панування в Буковині. Чернівці : Золоті литаври, 2003. 80 с.
12. Торончук І. Буковина у правовій системі Румунії (1918–1940 рр.) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Чернівці, 2012. 232 с.
13. Торончук І. Судострій на Буковині у складі Румунії (1918–1940 рр.). *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Правознавство*. 2013. Вип. 682. С. 42–47. URL: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/682/8.pdf>.
14. Урсуляк О. Правовий статус і компетенція судів присяжних у Буковині в складі міжвоєнної Румунії (1918–1938 рр.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 9-1. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9/11.pdf>.
15. Урсуляк О. Правові основи участі присяжних у здійсненні судочинства в Закарпатті у складі Чехословаччини (1919–1939 рр.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 31. Т. 1. С. 50–53.
16. Czasopismo sędziowskie. Organ oddział Lwowskiego zrzeszenia sędziów i prokuratorów Rzpltej Polskiej. Maj-czerwiec 1931. S. 111.
17. Czerwiński A. Ustrój sądów powszechnych wedle rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6-go lutego 1928 r. Lwów : Nakł. Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R.P. we Lwowie, 1928. S. 28.
18. Rusnok P. Vývoj organizace soudnictví v prvaní ČSR. Brno, 2006. 324 s.

References:

1. Abdulin R. (2015). Osoblyvosti sudovoho upravlinnia v umovakh Velykoi Vitchyznianoï viiny 1941–1945 rr. [Features of judicial administration in the Great Patriotic War of 1941–1945]. *Genesis: istorychni doslidzhennia*. № 3. pp. 637–650 [in Ukrainian].
2. Alia (1938). Zhinky y sudy prysiahlykh [Women and jury trials]. *Zhyttia i pravo*. Ch. 1. pp. 42–44 [in Ukrainian].
3. Vanecek V. (1981). Istoriia gosudarstva i prava Chekhoslovakii [History of state and law of Czechoslovakia]. M. : Iuridicheskaia literatura. pp. 440–442 [in Ukrainian].
4. Kulyytskyi B., Tyshchuk B. (2008). Istoriia derzhavy i prava Ukrainy [History of the state and law of Ukraine]. K.: In Yure. 624 p. [in Ukrainian].
5. Kulchytskyi V. (1999). Tsentralni orhany derzhavnoi vlady i upravlinnia za Konstytutsiieiu Polshchi 1935 r. [Central bodies of state power and administration under the Constitution of Poland of 1935]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seria: Yurydychna*. № 34. pp. 52–55 [in Ukrainian].
6. Lypytchuk O. (2004). Systema sudovykh orhaniv ta sudochynstvo Respubliky Polshcha (1918–1939 rr.) [Judicial system and judicial proceedings of the Republic of Poland (1918–1939)]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.01 / Lvivskiy natsionalnyi un-t im. Ivana Franka. L. 18 p. [in Ukrainian].

7. Luchakivska I. (2008). Rozvytok sudovoi systemy u Polshchi 1929–1939 rr. [Development of the judicial system in Poland in 1929–1939]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*. Vyp. 17. pp. 297–305 [in Ukrainian].
8. Matseliukh I. (2014). Pravovyi status ukraïnskoho Zakarpattia za Konstytutsiinoiu khartiieiu Chekhoslovatskoi Respubliky 29 liutoho 1920 roku [Legal status of Ukrainian Transcarpathia under the Constitutional Charter of the Czechoslovak Republic February 29, 1920]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 5. pp. 5–8 [in Ukrainian].
9. Oliinyk Yu. (2019). Pravovyi status suddiv lvivskoho apeliatsiinoho sudu (1919–1939 rr.) [Legal status of judges of the Lviv Court of Appeal (1919–1939)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, Serii Pravo. Vypusk 56. Tom 1. pp. 19–23 [in Ukrainian].
10. Orhanizatsiia upravlinnia v ukraïnskykh zemliakh korolivskoi Rumunii (1918–1940 rr.) [Organization of government in the Ukrainian lands of royal Romania (1918–1940)]. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/Book/narusu/52.pdf> [in Ukrainian].
11. Prokopovych E. (2003). Kinets avstriiskoho panuvannia v Bukovyni [The end of Austrian rule in Bukovina]. Chernivtsi : Zoloti lytvary. 80 p. [in Ukrainian].
12. Toronchuk I. (2012). Bukovyna u pravovii systemi Rumunii (1918–1940 rr.) [Bukovina in the legal system of Romania (1918–1940)]; dys. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk 12.00.01. Chernivtsi. 232 p. [in Ukrainian].
13. Toronchuk I. (2013). Sudoustrii na Bukovyni u skladi Rumunii (1918–1940 rr.) [Judicial system in Bukovina as a part of Romania (1918–1940)]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu*. Pravoznavstvo. Zbirnyk nauk. Prats. Vyp. 682. pp. 42–47 [in Ukrainian].
14. Ursuliak O. (2014). Pravovyi status i kompetentsiia sudiv prysiazhnykh u Bukovyni v skladi mizhvoiennoi Rumunii (1918–1938 rr.) [Legal status and competence of juries in Bukovina as a part of interwar Romania (1918–1938)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Serii: Yurysprudentsiia. № 9-1. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9/11.pdf> [in Ukrainian].
15. Ursuliak O. (2015). Pravovi osnovy uchasti prysiazhnykh u zdiïsnenni sudochynstva v Zakarpatti u skladi Chekhoslovachchyny (1919–1939 rr.) [Legal bases of jury participation in the administration of justice in Transcarpathia as part of Czechoslovakia (1919–1939)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Serii PRAVO. Vypusk 31. Tom 1. pp. 50–53 [in Ukrainian].
16. Czasopismo sędziowskie. Organ oddział Lwowskiego zrzeszenia sędziów i prokuratorów Rzpltej Polskiej. Maj-czerwiec 1931. S. 111 [in Polish].
17. Czerwiński A. Ustrój sądów powszechnych wedle rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6-go lutego 1928 r. Lwów: Nakł. Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P. we Lwowie, 1928. S. 28. [in Polish].
18. Rusnok P. Vývoj organizace soudnictví v prvaní ČSR. Brno, 2006. 324 s. [in Polish].